

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

§. 3. An, & quæ rectitudo sit objectum formale quod?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

§. III.

An & quæ Rectitudo sit Objectum formale quod Logicæ?

75. *Nota.* Rectitudo in activam & passivam dividitur. *Activa* inest actibus dirigentibus, estque capacitas rectè dirigendi actum. *Passiva*, inest actibus directis. Hæc si est naturalis sive physica, est conformitas actûs cum objecto. Si est artificialis sive logica, est Conformitas actûs cum regulis. *Status questionis* est: An rectitudo activa, an passiva; & an passiva physica, an passiva logica sit objectum formale quod Logicæ?

76. *Dico* 1. Rectitudo activa non est objectum formale Logicæ. *Ratio est* 1. Rectitudo activa est in regulis, & non in ipso objecto materiali; ergo nequit esse objectum formale. *Ratio est* 2. Rectitudo activa sunt ipsæ regulæ rectæ; ergo nequit esse objectum regularum.

77. *Dico* 2. Nec rectitudo passiva naturalis, sive veritas physica est objectum formale. *Ratio est* 1. Logica finem suum obtinere potest in operatione physicè falsa, ut constat ex propositionibus & syllogismis probabilibus; ergo hæc rectitudo non est objectum ejus formale. *Ratio est* 2. Logica illam introducere nequit rectitudinem, quam nullo modo continet; sed nullo modo continet veritatem physicam actuum directorum; ergo. Ad Physicam proinde aut Metaphysicam pertinet, veritatem hanc curare in actibus, qui fiunt circa objectum in earum materia.

78. *Dico 3.* Rectitudo passiva artificialis si-
ve Logica est objectum Logicæ formale *quod.*
Prob. Objectum formale scientiæ practicæ,
qualis est Logica, est illud, quod habet condi-
tiones quatuor ad objectum talis scientiæ requi-
sitas; sed rectitudo artificialis passiva logica il-
las habet; ergo. *Prob. min.* Conditiones ad
objectum formale requisitæ sunt sequentes: 1.
ut conveniat omni objecto materiali illius scien-
tiæ, cujus est objectum. 2. Ut scientiam hanc
ab omni alia discernat. 3. Ut propter illud at-
tingatur materiale. 4. Ut sit operabile ab illa
scientia, cujus est objectum. Sed hæc omnes
conveniunt rectitudini artificiali passivæ logicæ,
ut Consideranti patebit; ergo. *Confir.* Ideo
operationes mentis attinguntur à Logica, ut
fiant rectæ, & Conformes ejus regulis; ergo
hæc rectitudo est ratio formalis, quæ à Logica
intenditur, sive objectum formale *quod.*

79. *Obj. 1. contra Inam Conclus.* Regulæ Lo-
gicæ illam tantum rectitudinem inducere pos-
sunt in objectum materiale, quam habent; sed
habent tantum rectitudinem activam; ergo
hanc tantum inducere possunt; consequenter
hæc erit objectum formale Logicæ. *R. D. min.*
Habent tantum rectitudinem activam formali-
ter C. hanc tantum habent effectivè sive causa-
liter N. D. *etiam Conf.* ergo hanc tantum indu-
cere possunt, si nec formaliter nec causaliter
vel effectivè aliam continerent. C. Cùm autem
aliam scilicet rectitudinem passivam causaliter
saltem contineant. N.

80. *Obj.*

80. *Obj. 2. Contra 2dam Conclus.* Operationes quædam esse logicè rectæ non possunt, nisi simul habeant veritatem physicam, ut fit in definitione, syllogismo demonstrativo; ergo saltem in his operationibus Logica intendet veritatem physicam, ut objectum formale partiale. *R. D. ant.* Et veritas physica in ejusmodi operationibus habet se Concomitanter solum ad finem Logicæ intrinsicum C. & eam Logica ex fine suo intrinseco & directè intendit. *N.* Nimirum Logica operationem, quæ habet veritatem physicam, non intendit formaliter, ut habet veritatem physicam, sed ut conformetur præceptis suis; id quod meritò ex aliis Logicæ regulis colligimus, quæ parùm curant materiam, uti regulæ Logicæ Topicæ. Sicut igitur regulæ non curant vitalitatem & spiritualitatem suarum operationum, licet necessariò vitales sint & spirituales; sic etiam non intendunt veritatem physicam, licet illa operationes mentis necessariò comitetur.

Inst. Logica est instrumentum ad alias scientias; ergo sicut aliæ scientiæ intendunt materiam, sic etiam Logica. *R. D. ant.* Est instrumentum ad alias scientias ex fine suo intrinseco. *N.* extrinseco tantum. *C.*

81. *Obj. 3. Contra 3tiam Conclus.* Objectum formale quod debet esse prius scientiâ; quia hæc in objectum formale fertur: sed re-ctitudo passiva non est prior Logicâ; ergo hæc nequit esse objectum ejus formale. *R. D. maj.* Objectum formale debet esse prius scientiâ spe-

culativâ C. scientiâ practicâ N. hæc enim faci-
objectum suum formale tanquam opus, quod
in ratione *finis* prius est, non autem in ratione
objecti.

82. *Inst. 1.* Rectitudo passiva est realiter in-
distincta ab objecto materiali; ergo nequit in
illud introduci. R. *D. Conf.* nequit introduci
transitivè & physicè C. intransitivè & metaphy-
sicè N. vide n. 59. Ex hoc *Collige*: Introdu-
ctionem rectitudinis passivæ *realiter & physicè*
spectatam, nihil aliud esse, quàm veram & rea-
lem productionem operationis mentis, depen-
denter tamen à regula Logicæ dirigente. Si
verò introductionem illam consideras quoad
nos, duplex intervenit conceptus; imò enim
concipitur, ut præcisè operatio intellectûs est,
præscindens à rectitudine *positivè*, ab irrectitu-
dine autem *negativè*: & sic operatio est obje-
ctum materiale. 2dò consideratur ut recta est
nominaliter, vide n. 60. & sic est objectum forma-
le. Sic enim accepta operatio significat recti-
tudinem, quæ nostro concipiendi modo super-
venit operationi primo modo acceptæ, & hanc
velut forma determinat ad esse objectum pro-
prium Logicæ.

83. *Inst. 2.* Si introductio physicè non sit
aliud, quàm realis productio operationis; ergo
ea intellectui potius adscribenda est, quàm Lo-
gicæ; quia operatio recta *effectivè* pender ab in-
tellectu. Consequens non admittitur, ergo
nec antecedens. R. *N. Sequel.* vel *D.* Ergo
productio operationis, ut præcisè operatio est,
&

& secundum esse physicum spectatur, potius adscribenda est intellectui C. ut est productio operationis rectæ, & secundum esse artificiale N. Intellectus enim quantum est de se, æquè produceret operationem irrectam, quàm rectam: quòd verò producat rectam, hoc ex Logicæ directione provenit. Igitur rectitudo operationis potius Logicæ tanquam causæ directivæ tribuenda est, quàm intellectui.

84. *Inst. 3.* Quòd operatio dicatur recta, hoc habet à se, & non à Logica, quandoquidem rectitudo illi est intrinseca; ergo nec operatio recta tribui Logicæ potest. *R. D. ant.* Hoc habet à se, tanquam à causa formali & intrinseca C. tanquam à causa extrinseca & dirigente N. Etiam anima est intrinseca homini, sed tamen dependenter à Deo creante.

85. *Inst. 4.* Rectitudo est conformitas cum regulis; sed conformitas cum regulis nequit introduci in operationes; ergo. *Prob. min.* Hæc conformitas dicit *in recto* ipsas operationes, *in obliquo* autem regulas; sed nec operationes possunt introduci in se ipsas, nec regulæ in operationes; ergo. *R. D. Maj. probat.* Conformitas adæquata, tum quoad sua extrinseca, tum quoad sua intrinseca, dicit *in recto* operationes, *in obliquo* regulas C. conformitas inadæquata tantum, & quoad suum intrinsecum spectata dicit hæc duo N. & *concessã min. D. Conf.* Ergo conformitas adæquata nequit introduci in operationes C. inadæquata N. Rectitudo, prout hic accipitur, est conformitas inadæquata; i. e.

est illa forma *intrinseca metaphysica & logica*, à qua operatio dicitur intrinsecè recta. Taliter autem accepta nec regulas nec operationes signatè dicit, sed ab utrisque præscindit. Rectitudo autem *adequatè, physicè, & concretim* spectata dicit præter hanc formam *in recto* operationes, *in obliquo* regulas. *Si ais*: Rectitudo ut est talis forma metaphysica non est producibilis; ergo nec introducibilis. *R. D. ant.* non est producibilis physicè effectivè C. artificialiter & directivè *Subdist.* transitivè C. intransitivè N. vel dic: eam non esse producibilem in suppositione simplici; sed in suppositione personali. *Si postules*: An ergo in operationes rectas vel incorrectas introducibilis sit? *R.* est introducibilis in operationes, quæ fiunt dependenter à regulis. Vide n. 60.

86. *Inst. 5.* Hæc rectitudo nihil est aliud, quàm rectitudo naturalis operationum; ergo non dependet à regulis Logicæ. *R. D. ant.* est naturalis entitativè C. denominativè *Subdist.* est naturalis, prout naturale opponitur supernaturali C. prout opponitur artificiali N. Rectitudo illa denominativè accepta artem & scientiam directivam respicit, & est artificium. *Si reponas*: Operatio regulis conformis esse potest, quin ab iis dirigatur; ergo nequidem artificialis rectitudo à regulis dependet. *R. N. Conf.* nam rectitudo independens à directione regularum est naturalis tantum, & operatio sic recta non est objectum Logicæ. Requiritur proinde ad rectitudinem artificialem, ut ex speciali regulæ
in

in objectum tendentiā ponatur. *Si dicas*, talem rectitudinem naturalem sufficere ad scientiam; ergo artificialis erit superflua. *R. T. ant. N. Conf.* Rectitudo enim naturalis ubique haberi non potest, v. g. in materia difficiliori & obscuriori; nec ponit intellectum extra periculum erroris & perturbationis, quod tamen præstat rectitudo artificialis: hinc nondum superflua est. *Dixi Transseat*: quia etsi rectitudo naturalis sufficeret ad scientiam naturalem; ad artificialem tamen non sufficit ex ratione hinc paulò antè data.

87. *Quæres.* Quodnam objectum formale habeant regulæ negativæ, v. g. hæc: Medium non debet ingredi conclusionem? *R.* Sicut habent duplex objectum materiale, ita etiam duplex habent objectum formale. Primum objectum materiale est *objectum fugæ*, v. g. syllogismus, in quo medium ingreditur conclusionem. Secundum est *objectum prosecutionis*, nempe syllogismus, cujus medium non ingreditur conclusionem. Primum objectum formale est *objectum fugæ*, nempe irrectitudo, sive difformitas cum regulis. Alterum est *objectum prosecutionis*, scilicet rectitudo artificialis passiva. *Si quæras porro*: Quomodo rectitudo hæc artificialis objectum formale esse possit, cum illa, utpote conformitas cum regulis, constituatur partialiter per ipsas regulas; adeoque Logica sic foret objectum sui ipsius? *R. Nego*, quòd rectitudo artificialis constituatur per ipsas regulas: non enim est conformitas prædicamentalis, sicut veritas formalis physica; sed est conformitas

miras

mitas transcendentalis, quæ tota essentialis est, & intrinseca actui, regulamque veluti terminum & principium directivum extrinsecè tantùm respicit.

ARTICULUS V.

De Objecto Attributionis.

§. unicus.

An & quale in Logica detur?

88. **N**ota. Tanta est Authorum circa hanc quæstionem dissensio, ut *Compt. hic Disp. 7.* septendecim diversas circa hanc materiam opiniones sese vidisse fateatur. Tanta autem opinionum hic diversitas oritur ex diversis Objecti hujus definitionibus. Præcipuæ circa hanc quæstionem sententiæ sunt ferè sequentes. *Prima & Communior* objectum hoc ita definit: Est objectum parziale complexum, ad quod reliqua, quæ in scientia vel arte tractantur, ultimato referuntur; ipsum verò ad aliud parziale non refertur. Hæc definitio præscindit ab in- & extrinseco objecto attributionis. *Secunda est*, eorum, qui objectum attributionis intrinsecum admittunt, voluntque, ut reliqua ex fine intrinseco vel ipsius scientiæ, vel objectorum attributorum referantur. *Tertia est* eorum, qui hoc objectum cum objecto principali confundunt; pro qua opinione stare videntur *Hurtad. & Compt.* quorum prior pro objecto attributionis in Logica assignat demonstrationem; posterior autem definitionem. *Quarta est* eorum